

RETTIGHEDER FOR HVEM?

EU'S DOBBELTE DAGSORDEN: MENNESKERETTIGHEDER VS. TRANSNATIONALE VIRKSOMHEDERS RETTIGHEDER

Researchet og skrevet af Caroline Bjerglund Andersen, Sabina Thulin,
Julie Stokholm Daugaard og Marie Hagensen, Afrika Kontakt,
august 2018

Udgivet af Netværk for Solidarisk Handel

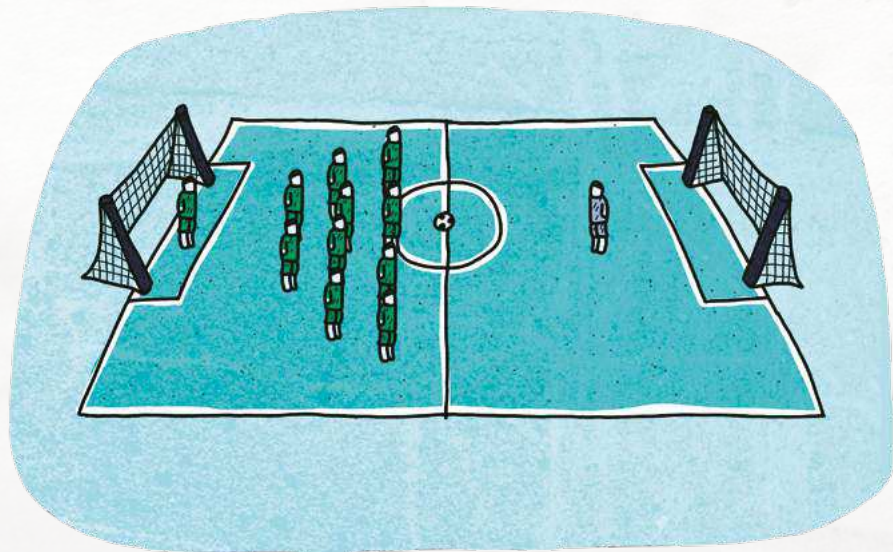
SKÆVVREDET MAGTBALANCE

Transnationale virksomheder udgør i dag en kæmpe stor økonomisk magtfaktor. I dag har ti transnationale virksomheder således en større økonomi end 180 af verdens stater¹. Samtidig er transnationale virksomheder fremtrædende lobbyister og har ofte stor succes med at påvirke regeringer verden over til at tilgodese deres interesser i ny lovgivning².

Transnationale virksomheder har derfor vidtgående rettigheder og mange muligheder for at holde stater ansvarlige for at respektere disse rettigheder. Samtidig har transnationale virksomheder få forpligtelser over for befolkninger, og befolkningerne har næsten ingen muligheder for at stille virksomhederne til ansvar, hvis de skader befolkningernes sundhed, sikkerhed eller miljø³.

Alligevel fører EU i dag en politik, der varetager transnationale virksomheders interesser over hensyn til almenlystige områder som arbejdstagerrettigheder, sundhed og miljø. EU-Kommissionen og EU's medlemsstater har gentagne gange forsøgt at blokere en igangværende FN-proces igangsat af civilsamfund og regeringer fra Det Globale Syd om en bindende international traktat, som skal forpligte transnationale virksomheder på menneskerettighederne⁴. I stedet har Kommissionen taget initiativ til at igangsætte en FN-proces om en multilateral investeringsdomstol, som vil tildele yderligere magt til transnationale virksomheder⁵.

Denne publikation udstiller EU's dobbelte agenda og forklarer, hvorfor der mere end nogensinde før er brug for internationale mekanismer til at drage transnationale virksomheder til ansvar, når de krænker menneskerettigheder.

HVILKE RETTIGHEDER HAR TRANSNATIONALE VIRKSOMHEDER OG BEFOLKNINGER I DAG?

Transnationale virksomheder har mange privilegier og rettigheder og får fortsat tildelt flere. Handels- og investeringsaftaler, som indeholder bindende bestemmelser og investorbeskyttelse, giver ikke blot virksomhederne nem adgang til andre landes arbejdskraft og ressourcer⁶. Transnationale virksomheder kan også bruge disse aftalers ISDS-mekanismer til at sagsøge stater, de har investeret i, hvis landet indfører lovgivning og regulering, der truer virksomhedernes forventede profit. Lovgivning, som vel og mærke er demokratisk vedtaget for at beskytte mennesker og miljø. Deres ret hviler på bindende lovgivning, **hard law**.

Befolkninger har på den anden side meget begrænsede muligheder for at drage transnationale virksomheder til ansvar, når de krænker miljø og menneskerettigheder. Mens det i visse tilfælde er muligt at stille stater og nationale virksomheder til ansvar for krænkelser af menneskerettigheder gennem nationale og internationale domstole, oplever befolkninger verden over, at transnationale virksomheder ikke straffes for adfærd, der er i klar uoverensstemmelse med menneskeretlige principper. Der findes i dag ingen international retsinstans, der giver befolkninger mulighed for at sagsøge transnationale virksomheder for krænkelser af miljø og menneskerettigheder⁷. Vores ret hviler på frivillige retningslinjer, **soft law**.

Hvad er en transnational virksomhed?

Der findes ingen enstemmig definition af, hvad begrebet transnational virksomhed dækker over. FN og OECD har tidligere beskrevet transnationale virksomheder som virksomheder, der opererer i flere lande, ud over det land de er registreret i. Termen omfatter både moderselskaber og datterselskaber, som er enten direkte eller indirekte kontrolleret af moderselskabet, og henviser til både offentlige, semi-private og private virksomheder⁸.

Hvad er ISDS/investorbeskyttelse?

'Investor-State Dispute Settlement' eller ISDS betyder på dansk investor-stat-tvistbilæggelse. Det er en særlig form for domstol, som giver udenlandske investorer mulighed for at sagsøge et land, de har investeret i, hvis national lovgivning truer deres investeringer, eller hvis landet bryder investeringsaftalens bestemmelser. Det er en envejskanal på den måde, at det kun er udenlandske investorer, som kan sagsøge gennem ISDS. Siden 1994 er der ført 127 kendte ISDS-sager mod 20 EU-stater⁹.

Hvad er menneskerettigheder?

Menneskerettigheder er universelle rettigheder, som første gang blev formuleret i FN's verdenserklæring om menneskerettigheder fra 1948. Menneskerettigheder er først juridisk bindende, når de er skrevet ind i en stats lovgivning, eller når en stat ratificerer FN's konventioner om menneskerettigheder¹⁰.

Hvad er frivillige retningslinjer for virksomheder?

Flere internationale, mellemstatslige og civilsamfundsorganisationer har gennem årene arbejdet for at skabe international lovgivning, som forpligter virksomheder på menneskerettighederne. Det har indtil nu resulteret i en række forskellige, frivillige retningslinjer og aftaler, herunder OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og FN's retningslinjer for menneskerettigheder og virksomheder¹¹.

Bindende traktat for menneskers ret

Efter initiativ fra en række civilsamfundsorganisationer, sociale bevægelser samt regeringer fra Det Globale Syd besluttede FN's menneskerettighedsråd i 2014 at iværksætte en proces om udarbejdelse af en bindende traktat, der skal stille transnationale virksomheder til ansvar for deres overtrædelser af menneskerettighederne¹². Denne beslutning er historisk: en sådan traktat vil stadfæste befolkningers ret i hard law frem for

soft law og vil derfor være et stærkt instrument imod krænkelse af menneskerettigheder. I en tid med global kapitalisme, hvor transnationale virksomheder har hidtil usete muligheder for at unddrage sig deres ansvar over for national lovgivning, er der i stigende grad brug for international bindende lovgivning som FN-traktaten¹³.

EU stikker en kæp i hjulet

Men vigtigheden af FN-traktaten er ikke anerkendt af EU-Kommissionen og EU's medlemsstater. Siden processen blev indledt, har EU-Kommissionen forsøgt at obstruere forhandlingerne af traktaten, selv om et flertal i Europa-Parlamentet har udtrykt støtte til processen i otte resolutioner¹⁴. Ifølge EU-Kommissionen og medlemsstaterne er FN's frivillige retningslinjer tilstrækkelige i arbejdet med at få transnationale virksomheder til at overholde menneskerettighederne¹⁵. Ved gentagelsesvis at referere til disse retningslinjer forsøger EU-Kommissionen og medlemsstaterne således at undergrave FN-traktatens nødvendighed.

Domstol for virksomheders ret

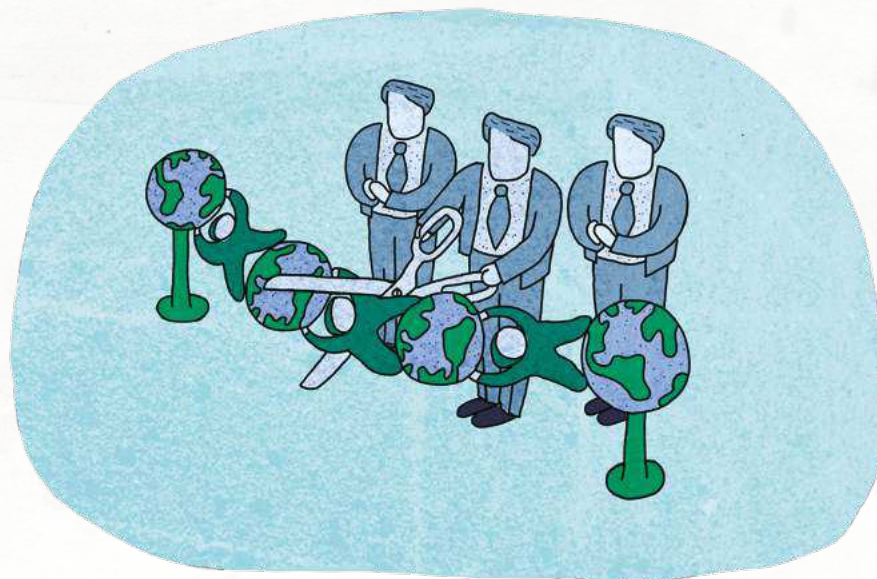
Sideløbende arbejder EU offensivt på at fremme europæiske virksomheders interesser. EU forhandler på nuværende tidspunkt 20 handels- og investeringsaftaler, som vil tildele transnationale virksomheder flere rettigheder uden at kræve, at der med denne øgede magt medfølger et større ansvar¹⁶. EU har også taget initiativ til

at igangsætte en proces i FN om etablering af en ny multilateral særdomstol for udenlandske investorer (Multilateral Investment Court, MIC), som skal erstatte ISDS-mekanismen i handels- og investeringsaftaler¹⁷.

Med forslaget vil der være tale om en multilateral envejskanal for investorer, som giver dem særlige rettigheder og mulighed for at omgå nationale domstole¹⁸. Hvis denne domstol bliver til virkelighed, vil den være med til at legitimere og udvide hele systemet om særdomstole for udenlandske investorer. Ministerrådet har givet EU-Kommissionen mandat til at fortsætte forhandlingerne i FN-arbejdsgruppen¹⁹. Den danske regering har ikke taget stilling til EU-Kommissionens forslag til MIC²⁰.

Danmark forholder sig passivt

Den danske regering refererer ligesom EU til FN's frivillige retningslinjer, når regeringen forsvaret den manglende deltagelse fra Danmark i forhandlingerne af en bindende FN-traktat om menneskerettigheder²¹. I en række svar fra udenrigsminister Anders Samuelsen vedrørende processen, fremgår det, at Danmark kun har engageret sig gennem en fælles EU-position, og at ministeren "ikke planlægger at deltage i national kapacitet"²² i de kommende forhandlinger. Men da traktaten forhandles af de enkelte medlemsstater, er det ikke nok, at Danmark agerer gennem EU. Danmark bør aktivt bakke op om FN-processen for en traktat, der for første gang skal forpligte transnationale virksomheder på menneskerettighederne, på lige fod med regeringer og nationale virksomheder.

Det franske forbillede

Et foregangsland på dette område er Frankrig, som i 2017 vedtog ny lovgivning om transnationale virksomheders ansvar og forpligtelser, Loi de Vigilance. Som den første lov i verden bliver transnationale virksomheder eller banker med hovedsæde i Frankrig stillet til ansvar for at forhindre, at aktiviteter begået af dem selv eller deres datterselskaber, underentreprenører og leverandører skader mennesker eller miljø²³. Loven forpligter børsnoterede virksomheder og banker med hovedsæde i Frankrig på at udforme interne handlingsplaner og konsekvensanalyser af deres aktiviteter i forhold til menneskerettigheder, sundhed, sikkerhed og miljø. Hvis virksomhederne eller bankerne ikke overholder disse juridiske forpligtelser, kan både civilsamfundsorganisationer, fagforeninger og borgere stille virksomhederne og bankerne for en dommer, hvor de kan blive pålagt en straf, herunder at betale kompensation til ofre for deres krænkelser²⁴.

Første skridt er taget

Det første udkast til en FN-traktat blev offentliggjort i juli 2018 og bygger på mange af de mål og bestemmelser, som er fastlagt i FN's frivillige retningslinjer såvel som den nye franske lov²⁵. Dette første udkast har dog mange mangler, hvis det skal være muligt at holde transnationale virksom-

heder juridisk ansvarlige for krænkelser. Nøgleelementer som direkte forpligtelser for virksomheder og staters rolle er utilstrækkelig beskrevet eller mangler helt i udkastet. I stedet for at etablere den nødvendige internationale domstol, beskriver udkastet i stedet en komite, der kan kommentere og give anbefalinger²⁶. Der er derfor brug for, at EU-Kommissionen engagerer sig i forhandlingerne og advokerer for en ambitiøs og forpligtende traktat for transnationale virksomheder og menneskerettigheder. Frankrig spiller en vigtig rolle i kraft af deres nye lovgivning Loi de Vigilance, og kan forhåbentlig påvirke andre EU-medlemsstater til at støtte op om processen²⁷.

TRE TYPISKE ARGUMENTER MOD EN BINDENDE TRAKTAT, OG HVORFOR DE IKKE HOLDER

1. Har vi brug for en ny traktat, når vi allerede har OECD's og FN's frivillige retningslinjer for virksomheder?

- **Ja**, for i de frivillige retningslinjer er der ingen sanktionsmuligheder, og det er valgfrit, om virksomheder vil følge dem.
- **Ja**, for ligesom med CSR (corporate social responsibility) er der en risiko for, at virksomheder bruger frivillige retningslinjer til at legitimere og skabe troværdighed vedrørende deres aktiviteter, selv hvis disse aktiviteter er i strid med menneskerettighederne.
- **Ja**, for selv om regeringer skal udarbejde nationale handlingsplaner i forbindelse med FN's frivillige retningslinjer, er disse ikke tilstrækkelige. De lægger primært op til yderligere information og andre frivillige aktiviteter og tager ikke initiativ til udarbejdelse af egentlig forpligtende lovgivning, som kan holde transnationale virksomheder ansvarlige for brud på menneskerettigheder med økonomiske og strafferetlige konsekvenser som følge²⁸.

2. Er det retfærdigt, at traktaten kun gælder transnationale virksomheder?

- **Ja**, for stater kan i dag stilles til ansvar for krænkelser af menneskerettigheder gennem en række internationale domstole og komiteer²⁹. Nationale virksomheder og datterselskaber kan stilles til ansvar i lande, som har menneskerettigheder skrevet ind i lovgivningen. Transnationale virksomheder kan derimod gå straffri for krænkelser begået af deres selvstændigt opererende datterselskaber. Transnationale virksomheder er således de eneste, der i mange tilfælde kan overtræde menneskerettigheder uden juridisk konsekvens.
- **Ja**, for traktaten vil dermed ligestille transnationale virksomheder juridisk med andre virksomheder, når det kommer til menneskerettighedskrænkelser³⁰.
- **Ja**, for de udenlandske virksomheder har særlige rettigheder og adgang til særlige domstole gennem ISDS, som ingen stat, indenlandsk investor eller borger har adgang til. Transnationale virksomheder har derfor en konkurrencefordel, fordi de kan lægge sag an mod en stat uden om de nationale domstole³¹.

* Det er dog ikke udelukket, at FN-traktaten også kan komme til at omfatte nationale virksomheder, hvilket har været debatteret i de seneste forhandlingsrunder. På trods af dette boykotter EU fortsat processen.

3. Er den nye traktat en måde at lade nationalstater undslippe deres ansvar?

- **Nej**, nationalstater vil fortsat være forpligtet til at overholde menneskerettighederne og vil kunne blive stillet til ansvar for eventuelle krænkelse gennem etablerede internationale domstole.
- **Nej**, en bindende traktat om menneskerettigheder og transnationale virksomheder og forskellige frivillige retningslinjer kan sagtens komplimentere hinanden i arbejdet med at få flere transnationale virksomheder til at handle i overensstemmelse med menneskerettighederne³².
- **Nej**, i dag sætter EU alene lid til, at nationalstaterne sørger for, at virksomheder overholder FN's frivillige retningslinjer om menneskerettigheder og dermed ikke krænker menneskerettighederne. I kontrast hertil har EU ikke tiltro til, at nationale domstole kan give udenlandske virksomheder en retfærdig rettergang, men advokerer i stedet for internationale særdomstole for investorer. En bindende FN-traktat vil stille transnationale virksomheder og nationalstater lige og muliggøre, at transnationale virksomheder, ligesom nationalstater, kan stilles til ansvar gennem en international domstol.

CASES

Følgende to cases udstiller, hvordan transnationale virksomheder i dag har mange rettigheder, men få forpligtelser over for befolkninger, og hvordan virksomhederne kan udnytte juridiske smuthuller i international og national lov til blandt andet at gå fri for straf og udfordre national lovgivning, der kommer på tværs af deres interesser.

Case I: Oliegiganten Chevron går fri for straf på trods af dom

I Ecuador er et af verdens største olieselskaber, Chevron*, under anklage for at have udledt 60 milliarder liter giftigt materiale i Amazonasregnskovens floder mellem 1964 og 1992. Trods de mange veldokumenterede eksempler på forureningens fatale konsekvenser for mennesker og miljø har det berørte lokalsamfund efter 25 år stadig ikke fået kompensation. Siden 1993 har der kørt sager mod olieselskabet gennem den amerikanske og den ecuadorianske domstol, og i 2009 blev Chevron pålagt en bøde på ni milliarder amerikanske dollars af den ecuadorianske domstol³³. Men gennem en ISDS-mekanisme i en bilateral investeringsaftale mellem Ecuador og USA lykkedes det Chevron at omgå dommen ved at flytte sagen til en domstol i USA. I 2014 blev dommen således omstødt til Chevrons fordel, og den ecuadorianske stat blev pålagt at betale Chevron en kompensation på 77 millioner amerikanske dollars³⁴.

Sagen er en af mange, der viser, hvordan transnationale virksomheder fortsat slipper godt fra kriminelle handlinger uden at blive holdt juridisk og økonomisk til ansvar. I dag mærker folket i Amazonas fortsat konsekvenserne af olieselskabets uansvarlige handlinger: forurening af lokalbefolkningens drikkevand, markant stigning i antal kræfttilfælde, øget fosterdød og misdannelser hos børn er blandt de mange veldokumenterede konsekvenser af miljødelæggelserne.

Trods det ulige magtforhold mellem olie-giganten og de oprindelige folk i Amazonas fortsætter lokalbefolkningen med at kæmpe for retfærdighed. Endnu en retssag er i gang, denne gang i Canada, hvor målet er at få den oprindelige dom, der holder Chevron til ansvar, respekteret³⁵.

* Chevron opkøbte i 2001 olieselskabet Texaco, som oprindeligt var ansvarlig for udledningerne.

Case II: Tysk miljølovgivning tilbagerulles, efter at Vattenfall sagsøger den tyske stat gennem særdomstol

I 2009 lagde den svenske transnationale virksomhed, Vattenfall, sag an mod den tyske regering. Virksomheden anmodede om 1,4 milliarder euro i kompensation for en ny miljølovgivning, der ville regulere spildevandet blandt andet fra et af Vattenfalls kulfyrede værker i Hamborg³⁶. Det var ISDS-mekanismen skrevet ind i energichartertraktaten, som lande i øst- og vestblokken indgik ved afslutningen af den kolde krig, der gjorde det muligt for Vattenfall at lægge sag an mod Tyskland. Energichartertraktaten havde til hensigt at få flere energisektorer i Østeuropa og i de tidligere sovjetstater indlemmet i det eksisterende vesteuropæiske marked og sikre energiforsyningen i Vesteuropa. I dag har traktaten vist sig at være den lovmæssige ramme, der hyppigst bruges af virksomheder til at lægge sag an mod stater³⁷, og traktaten omfavner i dag lande i hele verden³⁸.

Sagen mellem Vattenfall og Tyskland endte med et forlig i 2011, hvor borgerrepræsentationen i Hamborg indvilligede i at sænke de miljømæssige standarder. "Vattenfall var slet ikke interesseret i kompensationen, Vattenfall ville bare af med miljølovgivningen," kommenterede Markus Krajewski, professor i offentlig og international lov³⁹.

Denne case viser, at forlig i ISDS-sager sjældent kommer mennesker og miljø til gode. Både i sager, hvor investorer har vundet, og i sager, hvor der er indgået forlig, er sagerne meget omkostningstunge for skatteyderne. Desuden kan ISDS-sagerne have en afskrækkende effekt på de lovgivende instanser, et såkaldt "regulatory chill", hvor frygten for en ISDS-sag kan afholde lovgivere fra at indføre progressiv lovgivning og tiltag, der skal beskytte mennesker og miljø⁴⁰. Alligevel indføres ISDS-mekanismen til stadighed i næsten alle de handels- og investeringsaftaler, som EU indgår.

5 ÅR MED EU'S DOBBELTE DAGSORDEN

2014

FN-traktat

Et flertal i FN's menneskerettighedsråd beslutter at igangsætte en proces om at udarbejde en bindende traktat for virksomheder. En arbejdsgruppe nedsættes, Ecuador udnævnes til forhandlingsleder, og der indkaldes til første forhandlingsrunde i Geneve i oktober 2015. Alle de EU medlemsstater, som er medlem af FN's Menneskerettighedsråd, stemmer imod⁴¹.

EU's permanente mission i Geneve opstiller en række forbehold for at deltage i forhandlingsrunden: 1) der er behov for en mere omfattende høringsproces blandt virksomheder, 2) traktaten skal også omfatte nationale virksomheder, 3) der skal være en uafhængig forhandlingsleder samt 4) de stater, der bakker op om traktaten, skal samtidig udarbejde nationale handlingsplaner ud fra FN's frivillige retningslinjer, UNGP⁴².

Investorbeskyttelse

Civilsamfundet har i årevis kritiseret ISDS-mekanismen. Som konsekvens lancerer EU-Kommissionen en offentlig høring om ISDS's fremtid. Op mod 150.000 borgere og organisationer deltager i høringen, og 97 procent afviser ISDS⁴³.

2015

I det første halvår af 2015 truer EU med ikke at deltage i den 1. forhandlingsrunde i Geneve. Både EU-Kommissionen og de enkelte medlemsstater er fortsat imod traktatprocessen.

I oktober 2015 afholdes den 1. forhandlingsrunde. EU vælger at forlade forhandlingerne efter første dag. Kun Frankrig sidder med som observatør⁴⁴.

EU-Kommissionen tager kun i lille grad de mange kritiske høringssvar til efterretning og fremlægger en ny version af ISDS med minimale ændringer, nu kaldet Investment Court System (ICS)⁴⁵.

2016

EU stiller fortsat spørgsmål ved behovet for en traktat og vil ikke engagere sig i en proces, som udelukkende fokuserer på transnationale virksomheder.

Efter stort pres fra civilsamfundet, sidder EU alligevel med som observatør under 2. forhandlingsrunde i Geneve i oktober 2016⁴⁶.

Handels- og investeringsaftalen mellem EU og Canada, CETA, underskrives af ministerrådet og EU-Parlamentet. Regeringen i den belgiske region Vallonien blokerer, men giver efter for hårdt pres fra øvrige lande og efter et løfte om at ISDS erstattes med ICS⁴⁷.

Samtidig indleder EU forhandlinger om handels- og investeringsaftaler indeholdende investorbeskyttelse med flere lande, blandt andre Mexico og Indonesien⁴⁸.

2017

Også i 2017 sidder EU med som observatør under 3. forhandlingsrunde. EU har kun udtrykt mangler ved processen og har derfor ikke input til Ecuadors udkast til ramme for traktaten, som skal fungere som udgangspunkt for forhandlingsrunden⁴⁹.

Til gengæld forsøger EU på flere måder at obstruere processen. Under 3. forhandlingsrunde forsøger EU at få Ecuador til at slette en fodnote, hvor en 4. forhandlingsrunde i 2018 bliver beskrevet⁵⁰. Senere på året, da budgettet for FN's Menneskeretsråd forhandles, forsøger EU forgæves at fjerne 4. forhandlingsrunde fra budgettet. En forhandlingsrunde koster cirka 550.000 amerikanske dollars at afholde⁵¹.

Som respons på civilsamfundets massive kritik af ISDS-mekanismen igangsætter EU udviklingen af en international investeringsdomstol gennem FN (MIC)⁵².

EU fortolker civilsamfundets kritik som hovedsageligt rettet mod den nuværende ugenomsigtige og usystematiske proces for ISDS⁵³. EU foreslår, at MIC skal erstatte den nuværende voldgiftsproces, hvor dommere udnævnes ad hoc for hver sag, og at der etableres en permanent, uafhængig særdomstol⁵⁴.

Det vil koste EU's medlemsstater cirka 2,7 millioner euro om året at etablere denne internationale investeringsdomstol⁵⁵.

2018

En række høringer om traktaten afholdes. EU kræver afklaring af Ecuadors rolle som forhandlingsleder og mandat til at fortsætte traktatprocessen⁵⁶.

Ecuador indkalder til en efterfølgende høringsrunde om traktatens anvendelsesområde, herunder om traktaten også kan omfatte nationale virksomheder. EU vælger ikke at deltage⁵⁷.

Det første udkast til traktaten offentliggøres den 16. juli 2018. Den danner grundlag for 4. forhandlingsrunde, som afholdes i Geneve den 15.-19. oktober 2018⁵⁸.

EU's medlemsstater giver EU-Kommisjonen mandat til at forhandle MIC i FN-regi⁵⁹.

“Fraværet af demokrati, især internationalt, giver virksomheder en fantastisk åbning, som de til fulde udnytter.”

- Susan George, 2015, om hendes bog “Shadow Sovereigns - how global corporations are seizing power”

REFERENCER

- 1 www.oxfam.org/en/research/economy-99
- 2 www.oecd.org/gov/ethics/lobbyists-governments-trust-vol-3-highlights.pdf
- 3 www.globaljustice.org.uk/sites/default/files/files/resources/controlling_corporations_briefing.pdf
- 4 www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/WGTransCorp/Pages/IGWGOntNC.aspx
- 5 www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/20/multilateral-investment-court-council-gives-mandate-to-the-commission-to-open-negotiations/
- 6 www.amisdelaterre.org/IMG/pdf/end_of_the_road_for_tncs_foef-aaf-oct17.pdf
- 7 www.corporatejustice.org/priorities/11-business-human-rights + <https://static1.squarespace.com/static/583f3fca-725e25fcd45aa446/t/599c543ae9bdf40b5b6f055/1503417406364/NAP+Assessment+Aug+2017+FINAL.pdf>
- 8 www.southcentre.int/wp-content/uploads/2016/09/PB28_Scope-of-the-Proposed-International-Legally-Binding-Instrument-on-Transnational-Corporations-and-Human-Rights_EN.pdf
- 9 www.foeeurope.org/how-taxpayers-footing-bill-europes-trade-deals-041214
- 10 www.menneskeret.dk/om-os/menneskerettigheder
- 11 [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620229/EPRS_BRI\(2018\)620229_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620229/EPRS_BRI(2018)620229_EN.pdf)
- 12 www.stopcorporateimpunity.org/wp-content/uploads/2017/10/Treaty_draft-EN1.pdf
- 13 www.stopcorporateimpunity.org/reasons/
- 14 www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+OQ+O-2018-000078+O+DOC+XML+V0//EN&language=EN
a. European Parliament resolution of 25 October 2016 on corporate liability for serious human rights abuses in third countries (2015/2315(INI)); **b.** European Parliament resolution of 17 December 2015 on the Annual Report on Human Rights and Democracy in the World 2014 and the European Union's policy on the matter (2015/2229(INI)); **c.** European Parliament resolution of 27 April 2017 on the EU flagship initiative on the garment sector (2016/2140(INI)); **d.** European Parliament resolution of 14 February 2017 on the revision of the European Consensus on Development (2016/2094(INI)); **e.** European Parliament resolution of 14 April 2016 on the private sector and development (2014/2205(INI)); **f.** European Parliament resolution of 21 January 2016 on the EU's priorities for the UNHRC sessions in 2016 (2015/3035(RSP)); **g.** European Parliament resolution of 8 July 2015 on tax avoidance and tax evasion as challenges for governance, social protection and development in developing countries (2015/2058(INI)); **h.** European Parliament resolution of 12 March 2015 on the EU's priorities for the UN Human Rights Council in 2015 (2015/2572(RSP))
- 15 www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/WGTransCorp/Session3/OralInterventions/EUOpening_remarks.pdf
- 16 http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/#_being-negotiated
- 17 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156042.pdf
- 18 <https://noah.dk/investeringsbeskyttelse>
- 19 <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12981-2017-ADD-1-DCL-1/en/pdf>
- 20 www.ft.dk/samling/20171/almdel/EUU/spm/119/index.htm
- 21 www.ft.dk/samling/20171/almdel/euu/spm/116/svar/1497746/index.htm
- 22 www.ft.dk/samling/20171/almdel/EUU/spm/120/index.htm
- 23 [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620229/EPRS_BRI\(2018\)620229_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620229/EPRS_BRI(2018)620229_EN.pdf)
- 24 www.business-humanrights.org/en/france-natl-assembly-adopts-law-imposing-due-diligence-on-multinationals-to-prevent-serious-human-rights-abuses-in-their-supply-chains
- 25 http://www.amisdelaterre.org/IMG/pdf/end_of_the_road_for_tncs_foef-aaf-oct17.pdf
- 26 <http://opiniojuris.org/2018/07/23/towards-an-international-convention-on-business-and-human-rights-part-i/>
- 27 www.amisdelaterre.org/IMG/pdf/end_of_the_road_for_tncs_foef-aaf-oct17.pdf
- 28 <https://static1.squarespace.com/static/583f3fca725e25fcd45aa446/t/599c543ae9bdf40b5b6f055/1503417406364/NAP+Assessment+Aug+2017+FINAL.pdf>
- 29 www.information.dk/debat/leder/2008/12/menneskerettigheder-60-aar
- 30 www.geg.ox.ac.uk/publication/geg-wp-2016122-relative-treatment-aliens-firm-level-evidence-developing-countries
- 31 <https://isds.bilaterals.org/?-the-basics-&lang=en>

- 32 [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578031/EXPO_STU\(2017\)578031_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578031/EXPO_STU(2017)578031_EN.pdf)
- 33 <http://texacotoxico.net/en/the-case/>
- 34 https://law.yale.edu/system/files/area/center/kamel/sela17_polanco_cv_eng.pdf
- 35 www.business-humanrights.org/en/texacochevron-lawsuits-re-ecuador
- 36 www.iisd.org/sites/default/files/publications/background_vattenfall_vs_germany.pdf
- 37 www.tni.org/files/publication-downloads/one_treaty_to_rule_them_all.pdf
- 38 http://unctad.org/en/publicationchapters/wir2015ch3_en.pdf
- 39 www.youtube.com/watch?v=YV2NZ9MQh0w
- 40 www.iisd.org/sites/default/files/publications/background_vattenfall_vs_germany.pdf
- 41 www.ihrb.org/other/treaty-on-business-human-rights/the-past-as-prologue-a-moment-of-truth-for-un-business-and-human-rights-tre
- 42 http://eeas.europa.eu/archives/delegations/un_geneva/press_corner/all_news/news/2015/20150323_bus_and_hr_en.htm
- 43 <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1234>
- 44 www.business-humanrights.org/sites/default/files/documents/A.HRC.31.50_E.pdf
- 45 <http://epha.org/wp-content/uploads/2016/07/Joint-Analysis-CETA-ICS-1.pdf>
- 46 http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/34/47
- 47 www.theguardian.com/world/2016/oct/27/belgium-reaches-deal-with-wallonia-over-eu-canada-trade-agreement
- 48 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf
- 49 http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/37/67
- 50 Ibid
- 51 United Nations General Assembly (2017). Agenda Item 136 - Proposed programme budget for the biennium 2018-2019. (Dette er et internt dokument udarbejdet af FN vedr. General Assembly Seventy-Second Session. Kontakt forfatterne af denne publikation for adgang til denne kilde.)
- 52 <https://act.wemove.eu/campaigns/no-global-corporate-court>
- 53 <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/CN.9/WG.III/WP.145&Lang=E>
- 54 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156042.pdf
- 55 <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/EN/SWD-2017-302-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>
- 56 www.business-humanrights.org/en/global-ngos-call-on-the-european-union-to-be-more-constructive-with-binding-treaty-on-business-human-rights-process
- 57 Ibid
- 58 www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/WGTransCorp/Session3/DraftLBI.pdf
- 59 <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12981-2017-ADD-1-DCL-1/en/pdf>

Billedkilder

Case 1 billede: Amazon Watch / via Facebook side:
<https://www.facebook.com/amazonwatch/photos/a.77564036831.74353.12128466831/10153459817981832/?type=3&theater>

Case 2 billede: SOMO: <https://www.somo.nl/vattenfall-publishes-list-coal-suppliers-worldwide/>

ANBEFALINGER

Danske politikere bør opfordre regeringen til at engagere sig i spørgsmålet om en bindende international traktat, som skal forpligte transnationale virksomheder på menneskerettighederne og garantere Danmarks deltagelse i forhandlingerne i FN, herunder udarbejde et forhandlingsmandat. Som del af udarbejdelsen af et sådant forhandlingsmandat, bør politikere indkalde til høringer og samråd og arbejde for en dybdegående og inkluderende offentlig debat. Desuden bør partierne i Folketinget generelt arbejde for mere bindende lovgivning, der regulerer transnationale virksomheders magt.

Befolkningen og organisationer kan støtte op om processen ved at skabe opmærksomhed på den historiske kamp for en traktat, der sætter mennesker og miljø over virksomheders ret til

profit. Du kan blandt andet støtte ved at:

- Gå i dialog med politikere og minde dem om transnationale virksomheders manglende forpligtelser samt opfordre dem til at støtte processen for en bindende FN-traktat på området, særligt op til Folketingsvalget og EU-parlamentsvalget i 2019.
- Være med til at udstille og gøre opmærksom på, når virksomheder krænker menneskerettigheder. Del for eksempel budskabet online, deltag i gadeaktioner – gerne sammen med andre.
- Vise konkret solidaritet med lokalsamfunds kampe, hvor transnationale virksomheder har begået krænkelse, for eksempel ved at støtte med research, indsamle penge til sociale bevægelser i Det Globale Syd eller ved at blive aktive i Netværk for Solidarisk Handel.

Netværk for Solidarisk Handel

Netværk for Solidarisk Handel består af Afrika Kontakt, Mellemamerika Komiteen, Colombia Solidaritet og NOAH - Friends of the Earth Denmark. Gennem dialog med resten af civilsamfundet, fagforeninger og politikere forholder netværket sig til mangler og uligheder i den nuværende handelspolitik og kommer med bud på konkrete tiltag og alternativer, der kan skabe et retfærdigt og bæredygtigt handelssystem.

Del budskaber fra kampagnen, og få nyheder fra netværket på <https://afrika.dk/trade%20justice%20listen>.

Layout og illustration: Terese Skovhus, tereseskovhus.com
Trykt af: Eks-Skolens Trykkeri på 100 % genbrugspapir
Udgave, 1. oplag, august 2018

Publikationen kan downloades fra organisationernes hjemmesider.
Støttet af

ISBN 978-87-93536-39-5 (trykt udgave)
ISBN 978-87-93536-40-1 (digital udgave, pdf)

